

UBND TỈNH ĐIỆN BIÊN
TRƯỜNG CAO ĐẲNG KINH TẾ KỸ THUẬT ĐIỆN BIÊN

GIÁO TRÌNH

MÔN HỌC: CHĂN NUÔI GIA CẦM

NGÀNH: CHĂN NUÔI - THÚ Y

TRÌNH ĐỘ: CAO ĐẲNG

Ban hành kèm theo Quyết định số 932/QĐ-CDKTKT ngày 26/11/2020 của Hiệu trưởng Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên

Năm 2020

TUYÊN BỐ BẢN QUYỀN

Tài liệu này thuộc loại sách giáo trình nên các nguồn thông tin có thể được phép dùng nguyên bản hoặc trích dùng cho các mục đích về đào tạo và tham khảo.

Mọi mục đích khác mang tính lệch lạc hoặc sử dụng với mục đích kinh doanh thiếu lành mạnh sẽ bị nghiêm cấm.

LỜI GIỚI THIỆU

Giáo trình Chăn nuôi gia cầm, do Thạc sỹ Nguyễn Thế Vương chủ biên, chỉnh lý cùng tập thể bộ môn Chăn nuôi – Thú y.

Giáo trình Chăn nuôi gia cầm dùng để giảng dạy cho sinh viên cao đẳng ngành Chăn nuôi – Thú y Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên. Nó cũng là tài liệu tham khảo cho các cán bộ kỹ thuật, các cán bộ khuyến nông và nông dân trong chăn nuôi gia cầm.

Giáo trình Chăn nuôi gia cầm làm một môn học độc lập có nội dung quan trọng trong chương trình đào tạo sinh viên ngành Chăn nuôi – Thú y trình độ Cao đẳng của Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên. Giáo trình này gồm có 8 chương trang bị những kiến thức cơ bản về đặc điểm sinh lý; một số giống; nhu cầu dinh dưỡng; chuồng trại và trang thiết bị chăn nuôi; quy trình kỹ thuật chăm sóc nuôi dưỡng gia cầm; quá trình phát triển của phôi trong quá trình ấp.

Để hoàn thành giáo trình này, tác giả xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên, Khoa Khoa học – Kỹ thuật đã giúp đỡ và tạo điều kiện để hoàn thành giáo trình này.

Mặc dù đã có nhiều cố gắng, song do thời gian có hạn nên việc biên soạn giáo trình không tránh khỏi khiếm khuyết, tác giả mong nhận được ý kiến góp ý của các bạn đọc để hoàn thiện giáo trình tốt hơn.

Ngày 30 tháng 10 năm 2020

Chủ biên

Nguyễn Thế Vương

GIÁO TRÌNH MÔN HỌC

Tên môn học: Chăn nuôi gia cầm

Mã môn học: C.CNGC.3.422

Vị trí, tính chất, ý nghĩa và vai trò của môn học

- Vị trí: Là môn học chuyên môn trong chương trình đào tạo cao đẳng ngành Chăn nuôi – Thú y Trường Cao đẳng Kinh tế - Kỹ thuật Điện Biên

- Tính chất: Môn học cung cấp những kiến thức cơ bản về kỹ thuật chăn nuôi gia cầm; đặc điểm và khả năng sản xuất của một số giống gia cầm nuôi phổ biến ở nước ta.

- Ý nghĩa và vai trò của môn học: Thấy được tầm quan trọng của việc phát triển chăn nuôi gia cầm trong nền kinh tế quốc dân, vấn đề an sinh xã hội từ phát triển chăn nuôi gia cầm ở cơ sở.

Mục tiêu của môn học:

- Về kiến thức: Mô tả được
 - + Đặc điểm giải phẫu sinh lý gia cầm
 - + Đặc điểm một số giống gia cầm nuôi phổ biến ở nước ta
 - + Xác định được nhu cầu dinh dưỡng của gia cầm ở các giai đoạn khác nhau
 - + Quy trình kỹ thuật chăn nuôi gia cầm ở các giai đoạn khác nhau
 - + Sự phát triển của phôi gà trong quá trình ấp.
- Về kỹ năng:
 - + Thực hiện được các bước trong quy trình kỹ thuật nuôi gia cầm
 - + Lựa chọn được giống gia cầm phù hợp với điều kiện chăn nuôi ở cơ sở và nhu cầu của thị trường.
- Về năng lực tự chủ và trách nhiệm:
 - + Đảm bảo an toàn lao động
 - + Có khả năng làm việc độc lập hoặc làm việc nhóm có hướng dẫn

Nội dung của môn học Chăn nuôi gia cầm

Mục lục

Chương 1: Đặc trưng giải phẫu – sinh lý gia cầm	10
1. Da và các sản phẩm của da	10
<i>1.1. Da</i>	10
<i>1.2. Sản phẩm của da</i>	10
2. Máu	11
<i>2.1. Chức năng</i>	11
<i>2.2. Thành phần và tính chất hoá học của máu</i>	12
<i>2.3. Tạo máu</i>	12
3. Hệ xương và cơ	12
<i>3.1. Hệ xương</i>	12
<i>3.2. Hệ cơ</i>	12
4. Hệ hô hấp	12
5. Hệ tiêu hoá	13
<i>5.1. Tiêu hoá ở miệng</i>	13
<i>5.2. Tiêu qua ở điều</i>	13
<i>5.3. Tiêu hoá ở dạ dày</i>	13
<i>5.4. Tiêu hoá ở ruột</i>	14
<i>5.5. Sự hấp thu các chất dinh dưỡng</i>	14
6. Hệ bài tiết	15
7. Hệ nội tiết	15
8. Hệ sinh dục	16
<i>8.1. Sinh lý sinh dục con cái</i>	16
<i>8.2. Sinh lý sinh dục con trống</i>	17
Chương 2: Các giống gia cầm	19
1. Các giống gà	19
<i>1.1. Các giống gà nội</i>	19
<i>1.2. Các giống gà nhập nội</i>	22
<i>2.3. Các giống vịt</i>	24
<i>2.4. Các giống ngan</i>	25
3. Chọn lọc và chọn phối trong công tác giống gia cầm	26
<i>3.1. Chọn lọc</i>	26
<i>3.2. Các phương pháp chọn lọc</i>	28
4. Chọn lọc theo ngoại hình và phương pháp phân biệt trống mái	29
<i>4.1. Chọn lọc gà con 1 ngày tuổi</i>	29
<i>4.2. Chọn lọc gà hậu bị</i>	29
<i>4.3. Chọn lọc gà mái đang đẻ</i>	30

4.4. Chọn lọc vịt, ngan	30
5. Lai giống.....	31
5.1. Lai tạo thành	31
5.2. Lao pha máu (lai cải tiến)	31
5.3. Lai cải tạo (lai cấp tiến)	31
5.4. Lai kinh tế.....	32
5.5. Lai luân chuyển.....	32
5.6. Lai xa	32
Chương 3: Sức sản xuất của gia cầm.....	32
1. Sức đẻ trứng của gia cầm.....	32
1.1. Một số chỉ tiêu đánh giá sức đẻ trứng của gia cầm	32
1.2. Những yếu tố ảnh hưởng đến sức đẻ trứng của gia cầm	33
2. Sức sinh sản	34
2.1. Tỷ lệ thụ tinh.....	34
2.2. Tỷ lệ nở	35
2.3. Tỷ lệ nuôi sống	36
2.4. Các chỉ tiêu đánh giá chất lượng trứng	36
3. Sức sản xuất thịt	38
3.1. Thịt gia cầm	38
3.2. Các chỉ tiêu đánh giá sức sản xuất thịt	39
3.3. Những yếu tố ảnh hưởng đến sức sản xuất thịt.....	40
Chương 4: Thức ăn và dinh dưỡng gia cầm	41
1. Nhu cầu các chất dinh dưỡng.....	41
1.1. Nhu cầu về protein	41
1.2. Nhu cầu năng lượng	43
1.3. Nhu cầu về vitamin.....	44
1.4. Nhu cầu các chất khoáng	46
2. Đặc điểm một số loại thức ăn dùng trong chăn nuôi gia cầm.....	48
2.1. Nhóm thức ăn giàu năng lượng	48
2.2. Nhóm thức ăn giàu protein	48
2.3. Thức ăn bổ sung khoáng và vitamin	49
2.4. Thức ăn xanh	49
2.5. Những quy định sử dụng nguyên liệu thức ăn trong chăn nuôi gia cầm	50
3. Một số phương pháp xây dựng công thức chế biến thức ăn, nước uống cho gia cầm.....	51
Chương 5. Chuồng trại, thiết bị và dụng cụ chăn nuôi gia cầm.....	51
1. Các phương thức chăn nuôi gia cầm	52
1.1. Phương thức nuôi công nghiệp	52

1.2. Nuôi chăn thả tự nhiên	53
1.3. Nuôi bán công nghiệp	53
2. Nguyên tắc cơ bản đối với chuồng trại chăn nuôi gia cầm	53
2.1. Yêu cầu chung	53
2.2. Tiêu khí hậu chuồng nuôi.....	53
2.3. Vai trò của lớp đệm chuồng.....	53
2.4. Vành đai an toàn dịch	54
3. Yêu cầu kỹ thuật đối với chuồng nuôi gia cầm	54
3.1. Hướng chuồng.....	54
3.2. Kích thước chuồng nuôi gia cầm.....	54
3.3. Những cấu kiện của chuồng trại chăn nuôi	54
3.4. Khoảng cách chuồng nuôi	55
3.5. Một số công trình phụ quan trọng.....	55
4. Thiết bị và dụng cụ chăn nuôi gia cầm.....	55
4.1. Hệ thống điện nước	55
4.2. Hệ thống thông khí và làm mát	55
4.3. Thiết bị sưởi.....	56
4.4. Hệ thống rèm che	56
4.5. Hệ thống lồng	56
4.6. Quây và ổ đẻ	56
4.7. Máng ăn và máng uống	56
4.8. Hệ thống vệ sinh gồm lò thiêu và hố chôn xác	56
5. Cơ khí hoá và tự động hoá chuồng trại chăn nuôi gia cầm	57
5.1. Hệ thống cung cấp thức ăn.....	57
5.2. Hệ thống cung cấp nước uống.....	57
5.3. Hệ thống thu trứng và phân loại trứng	57
Chương 6. Kỹ thuật nuôi gà	57
1. Kỹ thuật nuôi gà sinh sản hướng thịt	58
1.1. Kỹ thuật nuôi gà con	58
2. Nuôi dưỡng gà mái hậu bị giai đoạn 7 – 20 tuần tuổi	63
2.1. Nuôi dưỡng gà hậu bị	63
2.2. Chăm sóc và quản lý gà sinh sản giống thịt giai đoạn hậu bị.....	65
3. Kỹ thuật nuôi dưỡng gà mái trong giai đoạn đẻ trứng.....	66
3.1. Nuôi dưỡng trong giai đoạn đẻ trứng.....	66
3.2. Chăm sóc và quản lý gà sinh sản giống thịt giai đoạn đẻ trứng	67
4. Kỹ thuật chăn nuôi gà thịt.....	68
4.1. Những yêu cầu cần chú ý khi nuôi gà thịt	68

4.2. Chuẩn bị chuồng trại, thiết bị và dụng cụ chăn nuôi	69
4.3. Kỹ thuật nuôi dưỡng gà thịt	69
4.4. Chăm sóc, quản lý gà thịt	71
5. Kỹ thuật nuôi gà thả vườn	72
5.1. Kỹ thuật nuôi gà con	72
5.2. Kỹ thuật nuôi gà hậu bị	72
5.3. Kỹ thuật nuôi gà mái đẻ	73
5.4. Kỹ thuật nuôi gà thịt	73
Chương 7. Kỹ thuật nuôi thủy cầm	74
1. Kỹ thuật chăn nuôi vịt	75
1.1. Một vài nét về tập tính của vịt	75
1.2. Phương thức nuôi vịt	75
1.3. Nhu cầu dinh dưỡng và thức ăn nuôi vịt	76
1.4. Kỹ thuật nuôi dưỡng vịt sinh sản hướng thịt	80
1.5. Chăm sóc và quản lý vịt sinh sản hướng thịt	83
1.6. Quản lý vịt sinh sản hướng thịt	85
1.7. Nuôi dưỡng thịt thương phẩm	85
2. Kỹ thuật chăn nuôi ngan sinh sản	87
2.1. Kỹ thuật nuôi ngan con	87
2.2. Kỹ thuật nuôi ngan hậu bị	87
2.3. Kỹ thuật nuôi ngan sinh sản	87
3. Kỹ thuật nuôi ngan thịt	88
3.1. Đặc điểm của ngan thịt	88
3.2. Chuẩn bị chuồng trại và dụng cụ nuôi ngan	88
3.3. Nuôi dưỡng và chăm sóc ngan thịt	88
Chương 8. Ấp trứng gia cầm	89
1. Giới thiệu về ấp trứng nhân tạo	89
1.1. Khái niệm về ấp trứng	89
1.2. Mục đích của ấp trứng nhân tạo	89
1.3. Quá trình phát triển của ấp trứng nhân tạo	90
1.4. Cấu trúc cơ bản của một trạm ấp	92
2. Kỹ thuật ấp trứng gia cầm	93
2.1. Máy ấp trứng	93
2.2. Chuẩn bị trứng ấp	94
2.3. Chuẩn bị máy ấp	94
2.4. Kỹ thuật xếp trứng vào khay ấp	94
2.5. Những điều kiện cần thiết trong ấp trứng gia cầm	94

2.6. Những yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển của phôi gia cầm.....	96
3. Kiểm tra sinh học trứng ấp	100
4. Một số bệnh lý thường gặp trong ấp công nghiệp	100
4.1. Bệnh chi ngắn kỳ hình (<i>Micromelia</i>)	100
4.2. Bệnh <i>Atexia</i>	101
4.3. Bệnh <i>Perosis</i>	101
Bài 1: Phối hợp khẩu phần ăn cho gia cầm ở các giai đoạn khác nhau	101
Bài 2: Mổ khảo sát thịt gia cầm	102
Bài 3: Ấp trứng gia cầm.....	103
Bài 4: Kỹ thuật nuôi gà.....	103
Bài 5: Kỹ thuật nuôi dưỡng ngan, vịt.....	104

Chương 1: Đặc trưng giải phẫu – sinh lý gia cầm

Thời gian 04 giờ

* Giới thiệu

Chương 1: Đặc trưng giải phẫu – sinh lý gia cầm cung cấp cho người học những kiến thức về đặc điểm giải phẫu gia cầm, đặc tính sinh lý của gia cầm, từ đó ứng dụng vào trong sản xuất.

* Mục tiêu

- Cung cấp cho người học những kiến thức về giải phẫu sinh lý gia cầm
- Ứng dụng những kiến thức về giải phẫu sinh lý gia cầm vào thực tế trong chăn nuôi gia cầm.

* Nội dung chính

1. Da và các sản phẩm của da

1.1. Da

- Da gia cầm gồm hai phần chính: lớp biểu bì với lớp tế bào hình trụ, lớp mô liên kết mỏng và sợi collagen tạo thành lớp da ngoài bên chắc, ít mạch máu và gần như không có tuyến ngoại tiết. Dưới lớp biểu bì là lớp mô liên kết mỏng gần giống như mô mỡ, có chứa nhiều mạch máu và dây thần kinh.

- Tuyến phao câu (tuyến sáp): là tuyến duy nhất có biểu mô ở gia cầm, nằm ở vùng đốt sống đuôi, có hai thùy hình ô van, chất tiết của chúng là chất nhờn gồm có (nước, protein, lipid, acid nucleic, lexitin. Chất tiết của tuyến phao câu có tác dụng làm cho bộ lông sáng bóng và mềm mại không thấm nước.

1.2. Sản phẩm của da

- Mào (màng, tích) của gia cầm là do nếp nhăn của da tạo thành, nó tập trung rất nhiều dây thần kinh, mạch quản và hốc máu do đó nó luôn có màu đỏ tươi.

Mào gà có bốn loại: mào đơn (mào cờ), mào hoa hồng (mào giống như hoa mào gà); mào quả dâu và mào hình hạt đậu (không có màu điển hình).

- Mỏ, móng, cựa, vẩy của gia cầm là các cấu trúc hoá sừng của biểu mô phát triển thành.

a) Bộ lông

- Lông phân bố không đều trên bề mặt cơ thể gia cầm non cũng như trưởng thành chiếm 4 – 9% khối lượng cơ thể và chứa 82% protein.

- Phân biệt các loại lông theo cấu trúc và chức năng của chúng: lông ống, lông nệm (lông bông), lông chỉ, lông chổi và lông tơ.

+ Lông ống có số lượng nhiều nhất phân bố ở lông cánh, lông đuôi và lông bao phủ trên thân.